

IX. Sector turístico

- En 2024 incrementáronse os valores do turismo acadados no ano anterior. Neste ano aloxáronse nos establecementos galegos máis de 7,2 millóns de viaxeiros.
- O turismo nacional é o de maior importancia en Galicia, con máis de 3 millóns de viaxeiros que superan, de media, as dúas noites de estadía. Entre eles, os madrileños e andaluces supoñen o 19,5 % do total.
- Os portugueses e estadounidenses seguen liderando a lista dos turistas internacionais que chegan a Galicia.
- A estacionalidade continúa sendo unha característica fundamental do turismo en Galicia, o que se aplica a todos os tipos de aloxamento, concentrándose nos meses de xullo e agosto.
- As Terras de Santiago de Compostela seguidas da Ría de Vigo e o Baixo Miño e a Ría de Arousa, son as tres áreas turísticas con maior demanda hoteleira.
- Destaca o auxo das vivendas de uso turístico (VUT), pasando de 95.778 prazas en 2023 a 115.761 en 2024. Este aumento, dun 20,86 %, mantén Galicia como sexta rexión de España con maior número de VUT.
- Os municipios costeiros e as capitais de provincia encabezan a presenza de VUT. En primeiro lugar sobresaen Sanxenxo, seguido de Vigo.
- Sanxenxo, Fisterra e Carnota son os tres concellos galegos coa *ratio* de VUT por volume de vivendas máis elevada de toda a comunidade.
- A chegada de peregrinos incrementouse con respecto a 2023. O Camiño Francés aínda é o máis frecuentado, pero sofre unha baixada debido ao auxo do Portugués e do Norte.
- Descenso dos ocupados no sector turístico en 2024, cunha variación negativa do 1,2 % fronte ao ano anterior.

Introdución

A importancia do turismo na economía galega está fóra de toda dúbida. Estamos ante un sector que achegou o 13,5 % do PIB galego en 2024 e que, segundo datos de Exceltur (2025), pechou o ano cun crecemento do 6,7 % en ingresos. Consolídase así como un dos destinos máis destacados do norte peninsular xunto con Asturias (+ 8,3 %), País Vasco (+7,6 %) e Cantabria (+5,9 %).

Cadro núm. 1
Principais indicadores de turismo de Galicia no período 2023-2024

	2023	2024
Viaxeiros aloxados (millóns)	7,02	7,29
Noites (millóns)	13,38	13,63
Estadía media (noites)	1,91	1,87
Ingresos hoteleiros (millóns de euros)	405,10	431,20
% recuperación demanda 23-24/19	109,90	112,30
Prazas (miles)	103,30	104,30

Fonte: INE.

ano 2024, aloxáronse en Galicia un total de 7.290.000 turistas (cadro 1), o que supón un 1,7 % máis que o ano pasado, 2023. Estes turistas realizaron un total de 13.630.000 noites, cunha estadía media de 1,85 noites. Esta boa conxuntura significa uns ingresos hoteleiros de 431.200.000 millóns de euros. Á hora de explicar este feito é necesario ter en conta a subida dos prezos en todos os sectores de actividade económica, entre os que o turismo non é unha excepción. Hoteis, restaurantes e negocios de lecer foron dos que máis subiron os seus prezos. A pesar disto, os cidadáns seguen dedicando unha parte importante das súas economías a viaxar e facer turismo.

Respecto do emprego (cadro 2), Galicia representa un 4,6 % do emprego nacional en hostalería, axencias de viaxes e operadores turísticos. Se atendemos aos datos da enquisa de poboación activa

(EPA), a poboación ocupada no sector é de 125.000 persoas en 2024, un 1,20 % menos en relación a 2023; se ben as afiliacións no sector rexistraron un aumento do 3,10 %. Cómpre sinalar que, se ben hai 13.812 persoas en situación de desemprego (o que supón unha variación anual do 6,8 %), se observa una redución da taxa de temporalidade nos contratos.

Cadro núm. 2
Emprego no sector turístico

	2023	2024	% variación
Ocupados segundo a enquisa de poboación activa (EPA)	127.162	125.599	-1,2
Afiliacións	83.252	85.872	3,1
Parados	12.932	13.812	6,8
Taxa de asalariados	77,1	76,7	-0,4
Taxa de temporalidade	19,3	18,7	-0,6

Fonte: INE.

A oferta de aloxamento en Galicia

Con 269.569 prazas ofertadas entre todas as modalidades de aloxamento turístico (un 11,5 % máis que no ano 2024) (cadro 3), o turismo galego consolida o seu ciclo de crecemento e evolución á alza.

Cadro núm. 3
Establecementos de aloxamento turístico en Galicia. Datos a xaneiro de cada ano

	2023		2024		% variación aloxamentos	% variación prazas
	Aloxamentos	Prazas	Aloxamentos	Prazas		
Hotel	936	57.540	942	57.970	0,6	0,7
Pensión	1.355	23.957	1.407	24.720	3,8	3,2
Albergue turístico	476	16.269	496	16.535	4,2	1,6
Turismo rural	537	6.694	534	6.629	-0,6	-1,0
Cámping turístico	150	34.060	159	33.958	6,0	-0,3
Apartamento turístico	384	11.314	431	11.830	12,2	4,6
Vivenda turística	219	1.215	218	1.203	-0,5	-1,0
Vivenda uso turístico	17.102	90.765	21939	116.724	28,3	28,6
Total	21.159	241.814	26.126	269.569	23,5	11,5

Fonte: IGE.

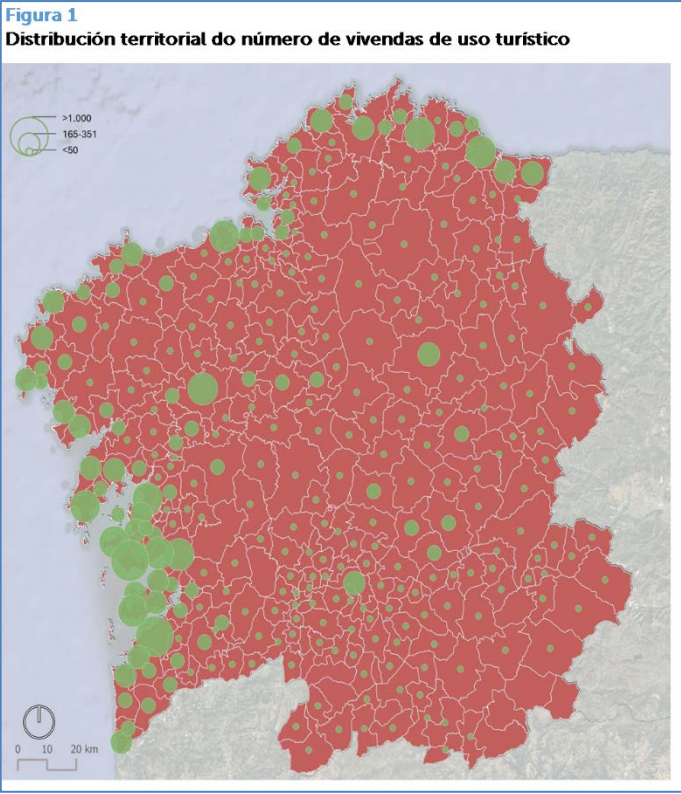
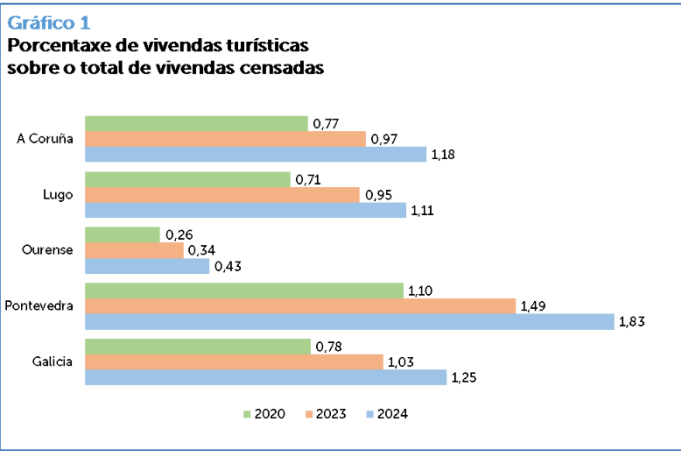
Os hoteis e pensións, que constitúen o sector hoteleiro regrado, destacan en canto ao volume de establecementos. Con todo, é de salientar o número de vivendas de uso turístico (VUT) que se contabilizan (máis de 20.000).

Cadro núm. 4
Vivenda de uso turístico (VUT) en Galicia. Datos a mes de agosto de cada ano

	Vivendas turísticas			Prazas		
	2020	2023	2024	2020	2023	2024
A Coruña	4.963	6.694	8.129	26.295	35.305	42.272
Lugo	1.586	2.558	2.998	8.511	13.391	16.099
Ourense	637	924	1160	3.415	5.009	6256
Pontevedra	5.362	7.904	9.696	28.829	42.073	51.134
Galicia	12.548	18.080	21.983	67.050	95.778	115.761

Fonte: INE.

pecto das modalidades de aloxamento que perden peso, están o turismo rural, cun descenso do 0,6 %, e as vivendas turísticas, cun -0,5 %.

Se atendemos á evolución entre 2023 e 2024, apreciamos que as VUT experimentaron un aumento en torno a un 28 %, mentres que os apartamentos turísticos o fixeron nun 12,2 %. Aínda que no caso da hostalería tamén se rexistra unha tendencia a alza, esta é moito máis moderada, cun 0,6 % nos hoteis, e un 3,8 % nas pensións. Res-

Centrándonos nas VUT, Galicia ocupa o sétimo lugar no contexto español, cun 5,5 % do total de VUT, despois de comunidades autónomas como Andalucía, Comunidade Valenciana, Cataluña e Canarias (con valores que oscilan entre o 22,3 % e o 12,9 %), Illas Baleares e Comunidade de Madrid (con cifras máis próximas ás galegas, do 6,8 % e do 5,7 %, respectivamente).

Pontevedra é a provincia que contabiliza máis VUT, cun total de 9.696 en agosto de 2024. Foi a que rexistrou incrementos superiores ao 80 % en relación a 2020, aínda que ditas porcentaxes tamén se acadaron en Lugo (89 %) e Ourense (82,1 %). Con todo, atendendo á evolución respecto a 2023, malia que a variación se mantivo en torno a un 20 % en todas as provincias, foi en Ourense onde se produciu un maior aumento (25,5 5 %); se ben o volume de VUT supera lixeiramente o millar, seguida de Pontevedra e A Coruña (cun 22,7 % e 21,4 %), e Lugo (17,2 %), onde se contabilizan case 3.000 VUT.

En termos de prazas, as VUT en agosto de 2024 supuñan unha oferta de 115.761 prazas (20,9 %), un 72 % máis en relación con 2020. Pontevedra e A Coruña aglutinan o 80,78 % do total, mais é Pontevedra a que destaca con 42.073 unidades. Ourense oferta 13.391 e Lugo 5.009.

Se analizamos a *ratio* de VUT en relación ao total de vivendas (gráfico 1), observamos a presenza que vai adquirindo este

Figura 2
Distribución territorial do número de prazas en vivendas de uso turístico

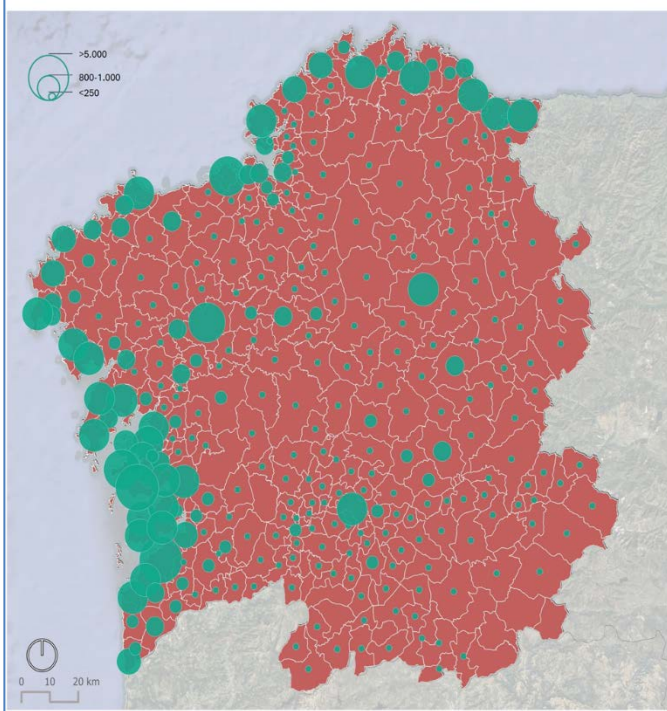
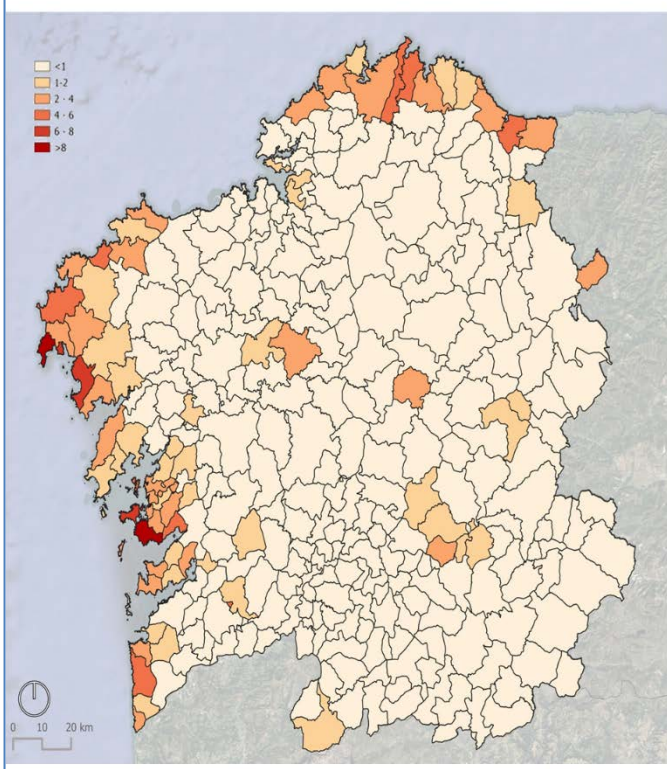

Figura 3
Ratio do número de vivendas de uso turístico sobre o total de vivendas

tipo de aloxamento. Se no ámbito da comunidade autónoma en 2020 a *ratio* estaba arredor do 0,78 %, na actualidade significa o 1,25 %. Unha porcentaxe esta última que tan só é superada na provincia de Pontevedra (1,83 %), que xa partía en 2020 dun valor do 1,10 %. Na provincia da Coruña a *ratio* está en 1,18 %, pero chama a atención que Lugo xa teña un 1,11 %. Ourense, pola súa vez, mantén unha cifra baixa do 0,43 %.

A escala municipal apreciamos que os municipios costeiros son os que aglutinan un maior volume de VUT, xunto coas capitais de provincia (figura 1, 2). Neste sentido cómpre destacar que Vigo é o que presenta un maior número de establecementos desta categoría (1.616), cunha media de prazas por VUT de 4,3. Séguese a curta distancia Sanxenxo, con 1.579 unidades, que ofertan un maior volume de prazas (8.465) ao rexistrar unha media de 5,4 prazas por vivenda. O terceiro posto ocúpao A Coruña, con 1.023 VUT, e 4.486 prazas, dando unha *ratio* de 4,4 por vivenda.

Outros municipios como Santiago de Compostela e O Grove superan as 600 unidades e as 3.000 prazas, mentres que termos municipais localizados na costa como Cangas, Poio, Vilagarcía de Arousa, Foz ou Pontevedra anotan máis de 400 unidades por riba das 2.000 prazas. Sete municipios superan as 300 VUT, concretamente Ribeira, Viveiro, Baiona, Carnota, Fisterra e as cidades de Ourense e Ferrol; e trece presentan máis de 200, entre os que se atopan Barreiros e Ribadeo na Mariña lucense, Malpica, Cambados, Bueu, Vilanova de Arousa, Porto do Son ou Muros.

En canto á *ratio* de VUT por volume de vivendas (figura 3), as estatísticas do inexistente amosan que Sanxenxo é o que prevalece no ranking, cunha *ratio* de 8,88; se ben Fisterra e Carnota tamén se aproximan (8,52 % e 8,33 % respectivamente). Concellos como Corcubión e O Grove roldan valores do 7,57 % e do 6,86 % respec-

tivamente. mentres que outros como Muxía, A Illa de Arousa, Laxe, Barreiros e O Vicedo presentan unha *ratio* maior ao 5 %. Os municipios que acollen as sete principais cidades galegas rexistran datos moito máis moderados. Por riba do 1 % están Santiago (1,16 %), Vigo (1,12 %) e Lugo (1,11 %), mentres

Cadro núm. 5
Evolución mensual de oferta de prazas en aloxamentos turísticos en Galicia. 2024

	Hotels	Cámpings turísticos	Apartamentos turísticos	Aloxamentos de turismo rural	Albergues	Total
Xaneiro	42.428	6.848	7.211	3.300	3.767	63.554
Febreiro	47.327	7.812	7.426	3.675	5.373	71.613
Marzo	56.660	11.761	7.953	4.746	8.669	89.789
Abril	61.910	16.702	7.894	5.165	13.673	105.344
Maio	64.951	15.124	8.016	5.417	14.938	108.446
Xuño	69.204	34.289	8.608	5.641	15.064	132.806
Xullo	73.981	40.315	12.078	5.981	15.846	148.201
Agosto	75.764	41.581	12.879	5.973	15.933	152.130
Setembro	71.487	29.918	10.591	5.670	14.809	132.475
Outubro	66.069	8.532	8.448	4.945	12.036	100.030
Novembro	54.708	6.922	7.728	4.195	6.573	80.126
Decembro	47.961	6.492	7.607	3.606	4.773	70.439

Fonte: INE.

que o resto oscila entre o 0,97 % de Pontevedra e o 0,29 % de Ourense (A Coruña e Ferrol acadan un 0,75 % e 0,73 % respectivamente)

Os efectos da estacionalidade da actividade turística fanse patentes tanto no volume de establecementos como no número de prazas que se ofertan ao longo do ano (cadro 5). En relación ás prazas dos aloxamentos colectivos obsérvase que valores máis baixos se corresponden co mes de xaneiro, cando se superan só lixeiramente as 63.000 prazas; mentres que os máis altos coinciden co mes de agosto, por riba das 152.000 prazas. No que atinxe ás VUT, a estacionalidade afecta principalmente ás provincias da Coruña, que perde un 13,6 % (7.156 unidades); Pontevedra e Lugo, as cales rexistran unha redución en torno a un 11 % (8.721 e 2.679 respectivamente). Ourense é a que menos variabilidade presenta na oferta, cunha diminución do 3,6 % (1.120 unidades).

A demanda turística en Galicia

En termos xerais o turismo en Galicia amosa unha tendencia á alza tanto no referente ao número de viaxeiros que chegaron á nosa comunidade como no número de noites. Ao longo de 2024 Galicia recibiu 7.290.561 viaxeiros, o que supón un incremento do 3,8 % respecto a 2023 (cadro 6). Á hora de explicar este aumento é preciso ter en conta a importancia do turismo internacional, que medrou case un 8 %, acadando máis de 2.650.000 viaxeiros. En calquera caso, dos tres mercados considera-

dos (interno, nacional e internacional), o máis relevante segue a ser o turismo receptor nacional (turistas españois que non son galegos), con máis de 3.100.000 viaxeiros. Neste sentido, o turismo interno (que realizan os propios galegos en Galicia) mantén un volume considerable, con máis de millón e medio de viaxeiros.

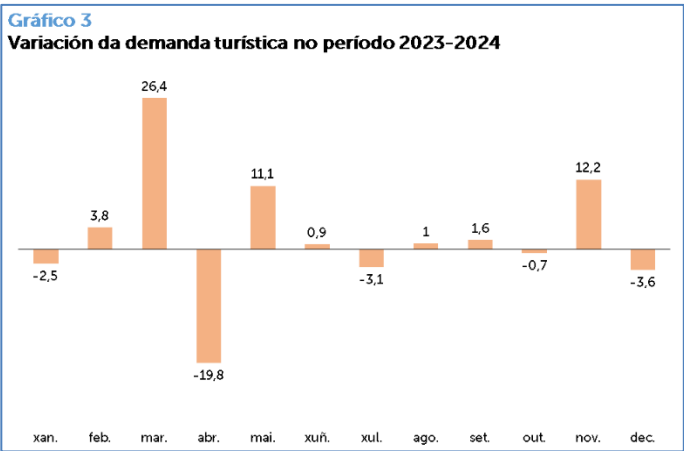
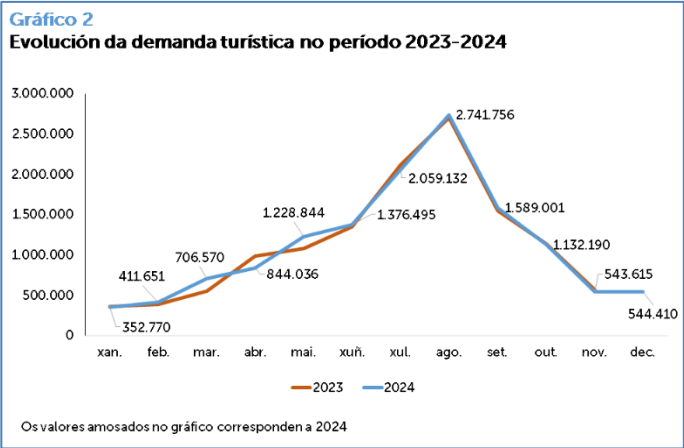
Cadro núm. 6
Demanda turística nos aloxamentos galegos. Ano 2024

	Viaxeiros	2024 Noites	Estadía media
Turismo interno	1.529.514	3.127.083	2,04
Turista nacional	3.103.320	6.386.153	2,06
Turista internacional	2.657.725	4.117.233	1,55
Total turistas	7.290.561	13.630.469	1,87

Fonte: INE.

En canto ás noites, superáronse os 13.600.000 noites de aloxamento; unha cifra que supón un crecemento lixeiramente inferior ao 2 % en relación co ano 2023. De novo, repítense os padróns anteriores en función dos diferentes mercados emisores. O segmento máis significativo é o turismo receptor nacional, con case 6.400.000 noites, seguido do turismo internacional, con máis de 4.100.000 noites. Por último, é igualmente importante o volume do turismo interno galego, con máis de 3.100.000 noites.

Dos tres ítems que consideramos (viaxeiros, noites, estadía media) é este último o único que anota unha evolución negativa, se ben a baixada é moi cativa. Os datos amosan que se pasa de 1,91 noites de media en 2023 a 1,87 en 2024. Esta lixeira diminución da estadía media, que xa era inferior a 2, en calquera caso, ten que ver co incremento dos *short breaks*, coa maior segmentación das vacacións ao longo do ano e co aumento da accesibilidade aérea, terrestre e ferroviaria, a Galicia; o que permite desprazamentos máis rápidos desde os lugares de orixe e pode levar a estadias máis curtas.

Se analizamos a demanda nos establecementos turísticos en Galicia, e nos fixamos tanto no ano 2023 como en 2024, observamos en ambos os dous casos unha marcada estacionalidade (gráfico 2). Os valores máis baixos acádanse en xaneiro, mentres que os máximos corresponden con agosto. Así, se nos detemos en 2024, no mes de agosto anotáronse máis de 2.700.000 noites, un valor que tamén se alcanzou en 2023.

A análise comparativa da variación da demanda turística entre 2023 e 2024 (gráfico 3) amosa, pola súa banda, que existen comportamentos diferenciais á alza en meses como marzo, maio e novembro, ligados a conxunturas e características do calendario e á disposición dos días festivos respecto aos fins de semana, o que pode condicionar as viaxes. De igual xeito, abril rexistra unha variación negativa a consecuencia da mobilidade dos festivos correspondentes coa Semana Santa. En todo caso, é importante salientar que os meses de verán (xuño, xullo, agosto) presentan todos eles variacións moi cativas, ben á alza ou ben á baixa.

Estes datos suxiren que a demanda turística galega segue estando moi concentrada nos meses de verán, o que indica que posúe unha importante estacionalidade. Porén, hai algúns signos dunha certa desestacionalización, que conviría promover para lograr así unha repartición da demanda turística máis homoxénea ao longo do ano.

Polo que se refire á distribución dos principais mercados turísticos (mercados emisores de turismo) (cadro 7), é a propia comunidade autónoma de Galicia a que achega máis turistas, cun valor

de practicamente o 23 %. Este dato é coherente co de anos pasados e subliña a importancia que os galegos e as galegas lle dan ao turismo de proximidade. Dentro deste turismo interior en Galicia, hai que salientar o turismo nos meses de verán e, por áreas xeográficas, as Rías Baixas como destino maioritario.

Cadro núm. 7
Procedencia dos turistas non galegos. Galicia. Ano 2024

Espaníois		Estranxeiros	
Procedencia	Porcentaxe	Procedencia	Porcentaxe
Madrid	13,5	Portugal	5,0
Andalucía	6,0	EE. UU.	3,0
Castela e León	4,8	Alemaña	2,4
Cataluña	4,3	Italia	1,8
Asturias	3,5	Reino Unido	1,5

Fonte: INE.

A seguinte comunidade por orde de importancia é Madrid, a principal por volume de turistas achegados. Cun 13,5 %, esta ampla afluencia de madrileños explícase pola tradición do veraneo litoral entre os residentes no centro da Península Ibérica, mais tamén polo feito de que hai un significativo continxente de galegos que emigraron á capital de España e retornan nos períodos vacacionais. Por último, é preciso ter en conta que as grandes melloras na accesibilidade terrestre facilitan enormemente a mobilidade cara a un destino que antes era considerado como periférico. A recente entrada en servizo do tren de alta velocidade que liga Madrid con Galicia nunhas tres horas explica tamén o incremento desta mobilidade.

A continuación, Andalucía (cun 6 %), Castela e León (4,8 %), Cataluña (4,3 %) e Asturias (3,5 %) son as seguintes comunidades autónomas polo que atinxe aos mercados turísticos interiores. A proximidade, no caso de Castela e León ou Asturias, e a presenza de tradicionais vínculos históricos debido á emigración, no caso de Cataluña, son factores explicativos.

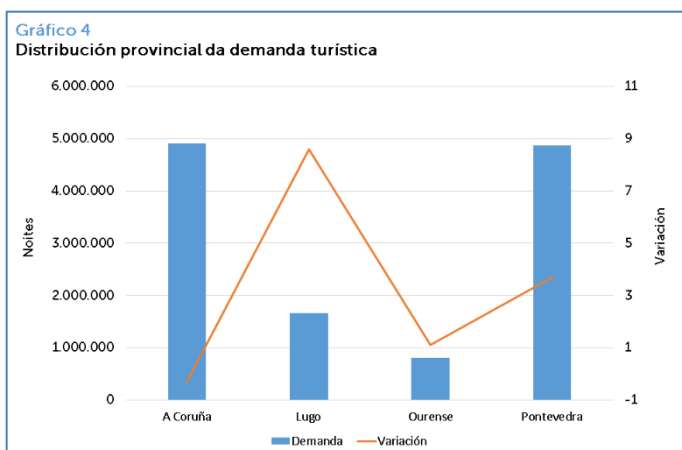
Se ollamos agora cara aos mercados turísticos de fóra de España, Portugal acada a primeira posición, cun 5 % do total da demanda turística. De novo, a mellora na accesibilidade terrestre (neste caso, viaria) é un elemento fundamental para entender este volume de turistas. Ademais, hai que ter en conta a tradicional querenza dos portugueses do norte polo veraneo nas Rías Baixas e, moi concretamente, en Sanxenxo. Por outra banda, non se pode esquecer a práctica de turismo por motivos relixiosos, vencellada á realización do Camiño de Santiago portugués ou á visita a Santiago de Compostela.

De xeito moi significativo, o segundo mercado emisor estranxeiro son os Estados Unidos, cun 3 % do total. Se temos en conta o tempo e o custo de viaxe para vir a Compostela, hai que valorar esta cifra de maneira moi positiva. Sen dúbida, o turista estadounidense vén a Santiago atraído pola promoción da cidade e do Camiño que se fixo tanto desde institucións públicas como de xeito espontáneo (libros de Paulo Coelho, a película "The Way", de Martin Sheen etc.). En calquera caso, é un mercado moi relevante porque ten un elevado nivel de gasto e rexistra unha estadía moi superior á dos turistas de orixe europea.

Precisamente, son estes tradicionais países emisores como Alemaña (2,4 %), Italia (1,8 %) e o Reino Unido (1,5 %) os que veñen a continuación. Aínda que a partir do Xacobeo de 1993 constituíron, xunto con Francia, os principais mercados emisores, rexistraron unha perda de peso relativo. Malia que non aparecen na gráfica, é interesante tamén salientar a importancia crecente de Brasil, Australia ou Corea do Sur como novos mercados emisores, que enriquecen desde o punto de vista cuantitativo e tamén cualitativo o amplo abano internacional da demanda turística.

Polo que respecta á distribución da demanda turística no territorio galego a escala provincial (gráfico 4), os datos amosan que as provincias atlánticas, A Coruña e Pontevedra, son as que anotan máis noites, cun volume case igual e lixeiramente inferior aos 5 millóns de noites por ano. Entre as dúas totalizan o 80 % das noites realizadas en Galicia en 2024.

No caso da Coruña, temos que ter en conta o atractivo de Santiago de Compostela en relación coas peregrinacións e o feito de que a cidade sexa Patrimonio da Humanidade. Ademais, na propia provincia destaca A Coruña, un destino de turismo urbano en auxe nos últimos anos. En menor medida, a cidade de Ferrol, o Golfo Ártabro no seu conxunto, a Costa da Morte ou a Ría de Muros e Noia, ao igual que Arousa Norte, son espazos de forte atractivo turístico. A unha maior distancia está Ourense, con 1.664.433 noites, un 14 % do total. A provincia na que se rexistran menor número de noites é Lugo, con 804.612, o que supón 6 % do conxunto galego.

En canto á variación en relación a 2023, vemos que a provincia que máis medra é Lugo, cun crecemento de 8,6 %. Esta gran subida débese, por unha parte, á situación de partida. Lugo é, das catro provincias, a que ten menor volume de noites. Por outra parte, entre os factores que explican o aumento da demanda turística están o atractivo da cidade de Lugo (coa súa Muralla Patrimonio da Humanidade) e o gran crecemento da actividade turística na Mariña de Lugo. Neste caso estamos ante un espazo de "sol e praia" que ata hai pouco tempo

non foi moi valorado polo turismo de fóra de Galicia debido ás súas temperaturas frescas mesmo no verán e ao gran número de días anubrados ao cabo do ano. Porén, o cambio climático e a suba xeral das temperaturas nos meses estivais en toda a Península Ibérica están a incrementar o valor da Mariña de Lugo como unha especie de "refuxio climático" onde se pode gozar de temperaturas suaves e durmir ben polas noites.

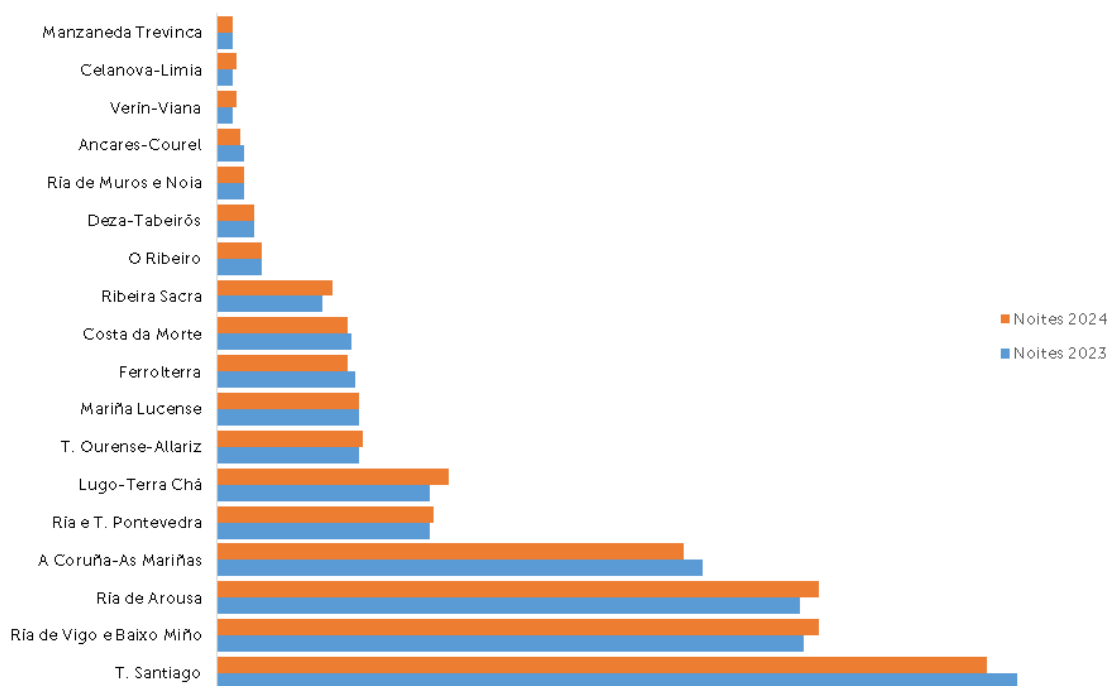
En relación coas outras provincias destaca o crecemento de Pontevedra, que incrementa en 3,7 % a súa demanda turística, na liña do éxito dos destinos das Rías Baixas, con Sanxenxo como principal espazo turístico litoral de Galicia. Ourense presenta unha variación do 1,1 %; mentres que A Coruña rexistra unha variación negativa do -0,3 %, o que non é significativo porque os valores absolutos da provincia herculina xa son moi elevados, e esta cifra é meramente circunstancial.

Se analizamos os espazos turísticos máis visitados en función das grandes áreas turísticas (gráfico 5), Terras de Santiago de Compostela segue a ser o principal atractivo de Galicia. Sen dúbida, a importancia da cidade de Santiago de Compostela como Patrimonio da Humanidade, ao igual que as peregrinacións ao longo dos diferentes camiños, explican que o 26 % da demanda teña a capital de Galicia como destino. De igual modo, a cidade evolucionou nos últimos tempos cara a un destino de turismo urbano e cultural, diversificando a súa oferta. Desde xeito, Compostela non atrae só turistas relixiosos, senón que son precisamente os turistas culturais os que constitúen maioría.

De entre as outras grandes áreas sobresaen dúas que corresponden claramente con destinos vacacionais, en concreto estivais; con máis do 16 % nos dous casos, a Ría de Arousa e a Ría de Vigo e Baixo Miño. As Rías Baixas son, alén de Santiago, o principal destino turístico galego, presentes na publicidade e no márketing turístico desde hai moitas décadas. Á presenza de sol e praia hai que engadir tamén o turismo náutico, que nos últimos anos experimentou un notable pulo.

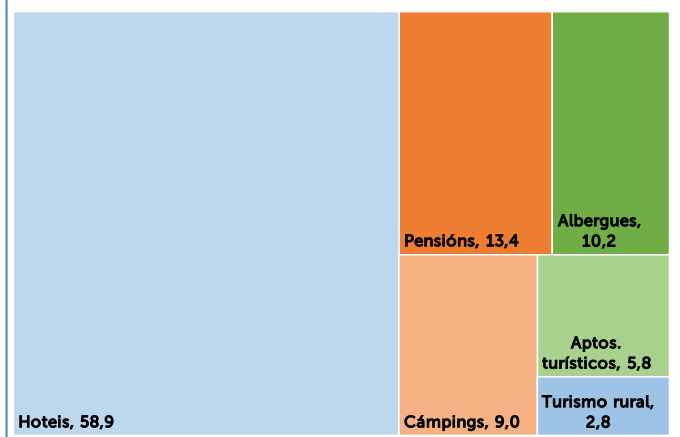
Unha importancia algo menor presenta a área A Coruña-As Mariñas, cun 12,5 %. Aquí Miño e Pontevedra destacan como áreas de veraneo tradicionais para a poboación residente na provincia de Lugo. Aínda que as condicións climática non son tan idóneas como nas Rías Baixas, este tipo de turismo ten unha presenza significativa.

Gráfico 5
Demanda turística por áreas turísticas

A máis distancia sitúanse xa as áreas de Lugo-Terra Chá (6,2 %) e a Ría e Terras de Pontevedra (5,8 %), con valores tamén significativos. Terras de Ourense-Allariz (3,9 %), Mariña Lucense (3,8 %), Costa da Morte e Ferrolterra (ambas con 3,5 %) son as seguintes por volume de turistas. Cifras menores son acadadas por comarcas de turismo interior como Ribeira Sacra, O Ribeiro, Ancares-Courel ou Manzaneda-Trevinca. Nestes dous últimos casos evidénciase que o turismo de natureza, de montaña e invernal en Galicia non acadou aínda un gran desenvolvemento, como si se pode apreciar noutras comunidades autónomas como Cataluña, País Vasco ou Madrid.

Gráfico 6
Distribución da demanda turística segundo as tipoloxías de aloxamento

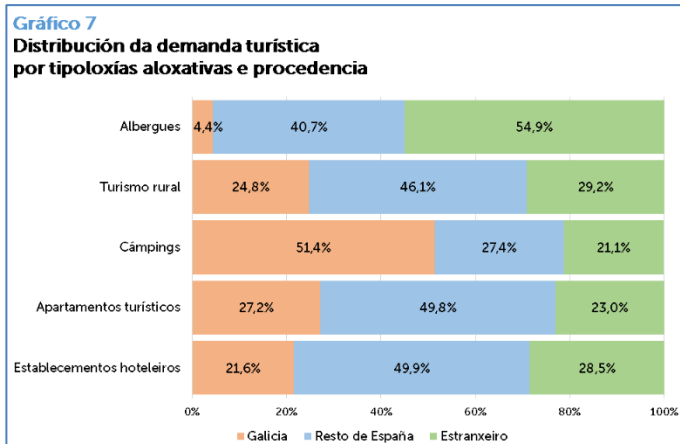

En canto á tipoloxía de aloxamento pola que se decantan os turistas, cómpre destacar que o hotel segue a ser a predominante, con case o 60 % do total da demanda (gráfico 6). A continuación veñen as pensións, cuxa importancia está vencellada ao fenómeno das peregrinacións a través dos camiños de Santiago, onde os peregrinos optan por aloxamentos de prezos máis modestos. O peso das pensións é do 13,4 % entre o total dos aloxamentos turísticos. Tamén son relevantes os albergues, con máis do 10 %, unha modalidade de aloxamento que está relacionada, ao igual que no caso anterior, coa peregrinación e os camiños de Santiago.

A continuación, os cámpings, cun 9 %, supoñen unha opción máis económica para desfrutar da natureza e dos espazos costeiros e litorais. Aínda que as condicións climáticas de Galicia non son as máis idóneas para a práctica do campismo, cada vez hai máis turistas que se decantan por esta modalidade turística, sobre todo familias e tamén parellas que viaxan con caravanas e semellantes. Se ben os apartamentos turísticos supoñen algo menos do 6 % da demanda, é presumible que exista un importante número de VUT que se sitúan fóra da oferta regrada e, polo tanto, non figuran nestas estatísticas oficiais.

Por último, o turismo rural descende ata valores inferiores ao 3 %, de acordo cos factores aos que aludimos anteriormente. O esgotamento desta tipoloxía de turismo é evidente en Galicia, talvez polo exceso de oferta e de promoción sen unha verdadeira diversificación da oferta complementaria, o que fai que deixe de ser atractiva para a demanda.

Ao relacionar o tipo de establecemento coa procedencia dos turistas (gráfico 7), pódese observar que no caso dos establecementos hoteleiros practicamente a metade dos turistas proceden do receptivo nacional, isto é, son turistas doutras comunidades autónomas.

O seguinte segmento son os estranxeiros, que supoñen o 28,5 %, mentres que os galegos son só o 21,6 %. Este último dato é lóxico se temos en conta que moitos galegos e galegas posúen segundas residencias e, polo tanto, presentan unha menor dependencia dos aloxamentos por conta allea.

Polo que atinxe aos apartamentos turísticos, ao igual que no caso dos hoteis, practicamente a metade dos visitantes pertencen a outras comunidades

autónomas do Estado. Porén, en canto á proporción de turistas estranxeiros e turistas galegos, a situación invertece. Os galegos e galegas significan o 27,2 %, por un 23 % os internacionais.

Un tipo de aloxamento interesante e diferente son os cámpings, modalidade na que os turistas galegos son maioría, co 51,4 %. Neste caso estamos ante unha práctica tradicionalmente estival, moi vencellada á presenza de caravanas cunha serie de equipamentos complementarios ("porche", avance, mesas e cadeiras etc.) que converten nun segundo fogar moitos cámpings galegos. Os turistas do resto de España supoñen menos do 28 % e os internacionais só o 21,1 %.

Polo que respecta ao turismo rural, como cabía agardar, a presenza dos turistas galegos é a menor, por debaixo do 25 % do total. Así, nin sequera un de cada catro turistas aloxados en turismo rural son galegos. O turismo receptivo nacional anota o 46,1 % e o internacional o 29,2 %.

Por último, no caso dos albergues o segmento maioritario é o turismo internacional (54,9 %). A continuación aparecen os turistas do resto de España (40,7 %). Como era de esperar atopamos unha cifra moi baixa de turistas galegos, só o 4,4 %.

Estadía media e gasto turístico

Se analizamos os datos evolutivos da estadía turística media nos establecementos turísticos no período 2016-2024, observamos que o ano 2020 é o que acada o valor máximo, con 2,38 noites. Este feito hai que relacionalo coas importantes restricións á mobilidade que estiveron en vigor en todo este ano. A dificultade de poder realizar viaxes fixo que os turistas incrementasen as estadías nos destinos. É dicir, viaxaron a menos destinos no conxunto do ano, pero estiveron máis tempo neles. En calquera caso, a evolución da estadía amosa unha tendencia á alza desde 2016 ata o ano prepandémico, 2019, cando se acadou un valor de 2,14 noites.

Con posterioridade á pandemia, a evolución da duración da estadía media será sempre á baixa, sendo inferior a 2 días xa desde 2022. No ano 2024, a duración da estadía é de 1,87 noites. O feito de que este valor sexa o máis baixo da serie ten que ver cunha volta aínda máis clara aos padróns de realización de turismo anteriores á pandemia. É dicir, viáxase a máis destinos e pásase menos tempo en cada un deles.

A outra gráfica ofrece información complementaria, xa que amosa a estadía media segundo a tipoloxía do aloxamento en 2024 en Galicia. A maior duración da estadía prodúcese nos cámpings, con 3,23 noites; relacionado co turismo lento e cunha forte importancia do turismo familiar estacional, que pasa unha ou dúas semanas no mesmo lugar, dentro dunha concepción máis clásica do veraneo tradicional. A continuación atopamos os apartamentos turísticos, con 2,85 noites, que nas áreas costeiras galeas se vinculan cun turismo estacional estival (non así nas cidades, nas que a duración da estadía é menor).

Polo que atinxe aos hoteis, estes presentan unha estadía media lixeiramente inferior ás 2 noites, un valor semellante aos establecementos de turismo rural. Albergues e pensións son, pola súa banda, os aloxamentos que rexistran unha menor duración da estadía, como é lóxico, tendo en conta que en gran parte dos casos os hóspedes son peregrinos que realizan os camiños de Santiago e, polo tanto, están de paso polas diferentes localidades, permanecendo unha soa noite.

Se atendemos á escala provincial, vemos que é Pontevedra a que conta cunha estadía media de maior duración con 2,32 noites. Isto está claramente vinculado coa maior importancia do veraneo estival de sol e praia. Trátase dun turismo moi familiar que valora a tranquilidade de desfrutar dun destino durante un certo tempo, en moitos casos unha ou dúas semanas. O resto das provincias teñen estadías medias inferiores a 2, como é o caso de Ourense, con 1,96 noites, ou A Coruña, con 1,83. No caso coruñés, é certo que ten áreas litorais que poden asemellarse ás da provincia de Pontevedra, pero tamén conta con dúas cidades moi activas dentro do turismo urbano, como son Santiago de Compostela e A Coruña. E, evidentemente, nos destinos de turismo urbano baixa a estadía,

sobre todo se a comparamos co turismo estacional de sol e praia. Por último, Lugo presenta o valor máis baixo das noites, con tan só 1,80.

Polo que se refire aos destinos urbanos, todos eles rexistran estadias medias inferiores ás 2 noites. A Coruña é a cidade onde a estadia é maior, con 1,99. Curiosamente, a pesar da súa importancia como destino turístico, Santiago de Compostela ocupa o cuarto lugar, con 1,7 noites, o que se explica polo feito de que moitos peregrinos marchan da cidade en canto obteñen a compostela. Tamén, ao tratarse da cidade galega mellor conectada por vía aérea, é posible realizar viaxes máis curtas e aproveitar fins de semana ou pontes, o que inflúe en que a cidade teñan unha menor duración da estadia media. Lugo (1,97) e Ferrol (1,94) ocupan o segundo e terceiro lugar. Por último, Ourense e Vigo teñen cifras de 1,79 e 1,87 noites cada unha. E tamén, curiosamente, Pontevedra é a cidade cunha estadia menor, só 1,56 noites. Isto non ten que ver co maior ou menor atractivo turístico da cidade, senón que a maior parte dos visitantes se desprazan desde as localidades costeiras próximas (Sanxenxo, Poio etc.) onde pasan a noite.

Outro elemento importante á hora de analizar o turismo no ano 2024 ten que ver co gasto medio diario que realizan os propios turistas (cadro 8). Evidentemente, existen padróns e pautas de gasto diferentes en función da procedencia do turista.

Cadro núm. 8
Gasto medio diario do turista

	Gasto medio diario	Variación 2023-2024
Turismo interno	40,4	-6,8
Turista nacional	65,0	-2,7
Turista internacional	164,2	12,5

Fonte: INE.

Se nos fixamos no gasto medio diario, o turista internacional é con claridade o que máis diñeiro gasta por día, con 164,2 euros. A moita distancia aparece o turismo do resto de España (65 euros). En canto ao turismo interno, este presenta o menor nivel

de gasto, con só 40,4 euros. Deste xeito, o turismo internacional é o máis relevante para Galicia pola súa maior capacidade de gasto. Dentro del resulta especialmente interesante o que vén de fóra de Europa, pois tende a permanecer máis días no destino.

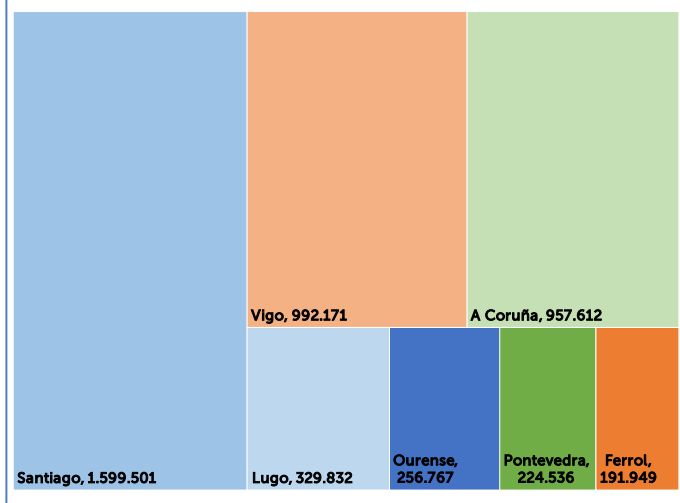
Un dato moi importante é a evolución moi positiva do turista internacional, que se incrementa un 12,5 % entre os anos 2023 e 2024. Isto pon de manifesto unha clara recuperación tras o período pandémico. Dos tres tipos de segmentos de procedencia turística analizados, o turismo internacional foi o que máis tardou en se recuperar, pero fíxoo xa plenamente, con niveis similares ou superiores ao período prepandémico. O feito de que o turismo receptor nacional (-2,7 %) ou o interno (-6,8 %) baixase o seu nivel de gasto medio diario ten que ver coa percepción da carestía da cesta da compra ou da vida en xeral no conxunto de España. Esta situación pode levar a unha certa contención no gasto turístico, se ben en moi poucos casos se suspenden as vacacións, que aparecen xa como unha necesidade adquirida para boa parte da sociedade.

Turismo urbano e de cruceiros

O turismo urbano segue a ter un peso relevante ao permitir gozar non só da cidade senón tamén dos seus elementos patrimoniais, materiais e inmateriais. Desde 2021 rexístrase unha tendencia á alza do turismo urbano, que pasou das 2.909.402 noites rexistradas nas cidades galegas en 2021, a máis de 4.550.000 en 2024 (gráfico 8).

Santiago de Compostela é, de maneira clara, a cidade máis visitada, cun valor lixeiramente inferior ás 1.600.000 noites. Como xa mencionamos, Compostela é o principal espazo turístico de Galicia debido á súa historia, tradición e simbolismo como centro de peregrinacións mundial, e á súa condición de Patrimonio da Humanidade. A continuación vén Vigo (992.171 noites), un destino urbano tradicionalmente moi discreto, pero que nos últimos anos coñeceu un crecemento moi notable debido ao éxito da campaña de Nadal coa iluminación das súas rúas; unha aposta do seu alcalde que sitúa Vigo dentro do mapa dos destinos urbanos emerxentes de España.

Gráfico 8
Distribución da demanda hoteleira turística por destinos urbanos

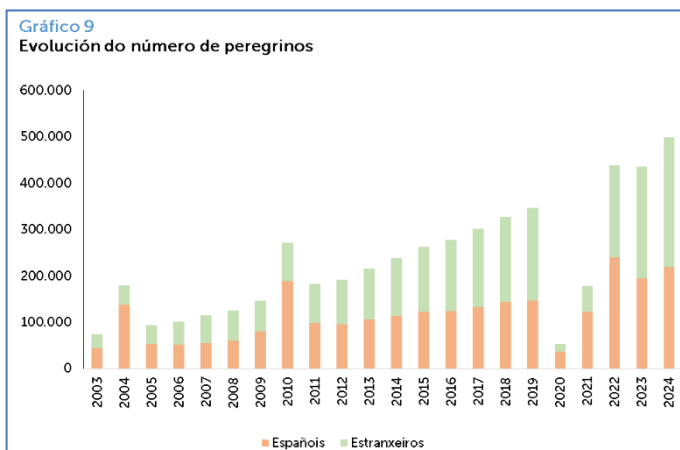

Séguea a escasa distancia A Coruña, con 957.612 noites. Lugo (329.832 noites), Ourense (256.767 noites) e Pontevedra (224.536 noites) acadan valores máis modestos. Cómpre sinalar, en calquera caso, o crecente atractivo de Lugo debido á declaración da súa Muralla como Patrimonio da Humanidade. En último lugar sitúase Ferrol, con algo máis de 190.000 noites, unha cidade que ten aínda moito percorrido turístico, explorando o seu patrimonio arquitectónico industrial e militar, así como o atractivo do urbanismo ilustrado do Barrio da Magdalena, onde tamén hai exemplos de arquitectura modernista.

En definitiva, o turismo urbano en Galicia consolida a súa importancia, con Santiago de Compostela á cabeza, pero coas outras seis grandes cidades ben situadas como destinos de turismo urbano e cultural cun atractivo percorrido por diante.

Por outra banda, as cidades de Vigo e A Coruña gozan dos beneficios que achega o turismo de cruceiros. No ano 2023 o volume de cruceiristas que chegou á Galicia alcanzou practicamente os 600.000 e no último ano do que hai datos dispoñibles, 2024, superan os 635.000. Estas cifras apuntan unha clara tendencia á alza ano tras ano, o que implica que os principais portos galegos onde atracan estes barcos terán que agardar cada vez máis afluencias masivas de excursionistas procedentes de ditos cruceiros. O porto da Coruña é o que maior volume de cruceiristas recibe, case as 2/3 partes do total. O porto de Vigo conta aproximadamente coa metade que o da Coruña e, por último, os outros portos do Estado teñen unha representación simbólica, con menos do 3 % en todos os casos.

Son sen dúbida as dúas grandes cidades atlánticas galegas as que posúen unhas mellores condicións *a priori* para recibir cruceiros, non só polas características dos seus portos, senón tamén pola dotación de servizos e comercial. Hai que ter en conta que cando un cruceiro chega a unha cidade, son varios milleiros de persoas os que desembarcan ao mesmo tempo e pasan tan só unhas horas no destino. Por esa razón é importante que os portos de atraque contengan cunha ampla oferta hostaleira e de servizos en xeral que poida satisfacer un volume elevado de viaxeiros.

O Camiño de Santiago

No gráfico 9 poden observarse cantos peregrinos recibiron a compostela durante os anos 2010 e 2024. Como ben se sabe, a compostela é un documento expedido pola Igrexa Católica que acredita que se fixo a peregrinación a Santiago desde polo menos 100 quilómetros de distancia. Tendo en conta que non podemos asimilar directamente o número de compostelas co de peregrinos (hainos que non solicitan o documento ao chegar ou non cumpren os requisitos para obtelo), apreciamos un

Cadro núm. 9
Distribución dos peregrinos por camiños a Santiago

Camiño	2023	2024		% variación 2024/2023
	Número	Número	%	
Francés	219.799	236.270	47,33	7,49
Portugués	88.732	95.497	19,13	7,62
Portugués Costa	52.754	74.757	14,98	41,71
Inglés	24.105	28.062	5,62	16,42
Primitivo	20.713	24.464	4,90	18,11
Norte	20.582	21.416	4,29	4,05
Via da Prata	7.965	9.028	1,81	13,35
Camiño de Inverno	2.022	2.869	0,57	41,89
Muxía-Fisterra	1.787	2.256	0,45	26,25
Outros camiños	2.031	2.014	0,40	-0,84
Camiño do Barbanza	611	841	0,17	37,64
Geira e Arrieiros	547	690	0,14	26,14
Muros-Noia	190	369	0,07	94,21
Camiño da Mar	115	197	0,04	71,30
Total	442.125	498.823	100,00	12,82

Fonte: Oficina do Peregrino

crecemento constante desde 2011 a 2019, o último ano antes da pandemia, cando se chega a 347.578 compostelas.

É preciso ter en conta que o número de compostelas en 2010 é de case 272.135 debido a que se trata dun ano santo. Porén, a partir de 2017 supérase este valor, o que é moi relevante, ademais, por non ser xa ano xubilar. As cifras marcan unha clara tendencia ascendente, porque o fenómeno das peregrinacións se fai global e se desvincula dos anos santos. Loxicamente, a pandemia da COVID-19 supuxo unha drástica caída no número de compostelas en 2020.

A recuperación é notoria xa en 2021 e en 2022 supéranse todos os rexistros de compostelas que existían ata o momento. Loxicamente, debido á existencia de maiores restricións e á maior duración das mesmas, o número de peregrinos internacionais tarda máis en recuperarse que o de peregrinos nacionais. En 2024 acádase o máximo histórico con 499.243 peregrinos.

Cómpre insistir en que esta cifra supón practicamente medio millón, o que confirma a grande importancia non só cualitativa senón tamén cuantitativa das peregrinacións a Compostela. Por outra banda, a análise por procedencia dos turistas confirma a predominancia dos turistas españois nos anos pandémicos de 2020 e 2021 e mesmo en 2022, pero a continuación son os peregrinos internacionais os que dominan.

Se atendemos á distribución das persoas peregrinas ao longo do ano, observamos unha marcada estacionalidade, pois o período de maior chegada vai de abril a finais de outubro. Porén, son os meses de inverno, con máis frío e menos horas de luz, nos que se rexistra unha menor presenza de peregrinos. En calquera caso, as peregrinacións a través dos diferentes Camiños de Santiago constitúen un fenómeno en aumento ano tras ano, e cada vez presentan unha maior desestacionalización. Na medida en que os distintos camiños tenden a unha certa masificación na tempada alta, crecen os peregrinos que deciden camiñar na tempada baixa.

Se atendemos á variación do volume de peregrinos en función dos diferentes camiños a Santiago (cadro 9) apreciamos que o Camiño Portugués da Costa é o que experimenta un maior crecemento entre os anos 2023 e 2024. Para iso hai que ter en conta a grande importancia e conectividade do aeroporto internacional Sá Carneiro do Porto, que ofrece un bo número de voos directos con cidades europeas. Desde Porto, os peregrinos camiñan máis ou menos unha semana e chegan a Compostela nun período de tempo razoable, ao longo dun percorrido máis doado e cunha paisaxe máis agradable que o Camiño Portugués do Interior.

Por iso, o Camiño Portugués da Costa medrou un 41,7 %. Outra ruta que experimentou unha suba significativa é o Camiño de Inverno, cun 41,9 %. Sen dúbida, neste caso hai que ter en conta que parte dunha situación inicial con cifras moito máis baixas. Outras opcións que incrementan notablemente a súa importancia son o Inglés e o Primitivo, entre o 16 % e o 19 % nos dous casos.

Como era de agardar, o crecemento dos camiños máis tradicionais como o Francés ou o Portugués do Interior é máis pequeno, nos dous casos entre un 7 % e un 8 %. Isto é lóxico precisamente porque parten de valores moito máis elevados que os anteriores. De todos os xeitos, é evidente que hai unha tendencia á diversificación á hora de elixir as rutas de peregrinación. Aos tradicionais Camiños Francés e Portugués Interior súmanse agora outras opcións que conforman unha importante oferta de itinerarios turísticos en Galicia.